

POSTANOWIENIE

Poznań, dnia 17 czerwca 2014r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Marcin Miczke (spr.)

Sędziowie: SSO Małgorzata Radomska - Stęplewska

SSO Anna Czarnecka

po rozpoznaniu w dniu 17 czerwca 2014r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy ze skargi M. I. (1) złożonej w trybie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki

przy udziale Prezesa Sądu Rejonowego (...)w P.

o stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie II Co (...)Sądu (...)w P.

postanawia:

1. stwierdzić, że w postępowaniu prowadzonym przez Sąd Rejonowy (...)w P.pod sygnaturą akt II Co (...)wystąpiła przewlekłość postępowania;
2. zasądzić od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego (...)w P.na rzecz M. I. (1)2.000zł (dwa tysiące złotych);
3. nakazać zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu na rzecz M. I. (1) 100 zł tytułem opłaty od skargi;

/-/ M. Miczke/-/M. Radomska - Stęplewska/-/A. Czarnecka

UZASADNIENIE

28 kwietnia 2014 r. wpłynęła skarga M. I. (1)o stwierdzenie , że w postępowaniu Sądu Rejonowego (...)w P.z wniosku M. I. (1)o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu w postaci prawomocnego wyroku (...)Sądu Administracyjnego z 13 listopada 2013 r. sygn. akt II SA/Po (...)w zakresie punktu II. Wystąpiła przewlekłość postępowania, o zasądzenie od Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Rejonowego (...)w P.na rzecz wierzyciela 2.000 zł oraz wydanie Sądowi Rejonowemu zalecenia rozpoznania sprawy w terminie 3 dni od dnia zwrotu akt do tego Sądu.

W uzasadnieniu skarżący wskazał, że 21 lutego 2014 r. złożył do Sądu Rejonowego (...) w P.wniosek o nadanie klauzuli wykonalności na pkt II wyroku (...)Sądu Administracyjnego z 13 listopada 2013 r. sygn. akt II SA/Po (...). 3 marca 2014 r. złożył pismo wskazując swój numer PESEL. Do dnia złożenia skargi nie otrzymał z Sądu żadnego pisma świadczącego o postępie w jego sprawie. Zgodnie z art.781¹ k.p.c. wniosek o nadanie klauzuli wykonalności winien zostać rozpoznany niezwłocznie, nie później jednak, niż w terminie 3 dni. Termin ten zaczął biec 3 marca 2014 r., to jest od dnia wskazania przez wnioskodawcę swojego numeru PESEL i zakończył się 6 marca 2014 r.

Prezes Sądu Rejonowego (...)w P.wstąpił do sprawy. Wniósł o oddalenie skargi. Uzasadniał, termin wskazany w art.781¹ k.p.c. ma charakter instrukcyjny, a rozpoznanie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności nastąpiło 25 marca

2014 r., przed złożeniem skargi i w ramach kolejności wpływu. Prezes Sądy tłumaczył opóźnienie w rozpoznaniu wniosku ilością spraw w decernacie Sędziego (około 300 spraw), dwutygodniowym urlopem Sędziego (3 do 14 lutego 2014 r.), brakiem w tym czasie pomocy ze strony asystenta sędziego oraz zwiększonym zakresem obowiązków związanych z kontrolą działalności dwóch komorników. Opóźnienie w wykonaniu zarządzenia usprawiedliwiał częściowo usprawiedliwioną nieobecnością sekretarza sądowego w dniach 28 marca do 2 kwietnia 2014 r.. Wskazywał na duże obciążenie pracą Wydziału (...) oraz to, że samo wydanie orzeczenia o nadaniu klauzuli wykonalności nie wyczerpuje czynności potrzebnych do samego fizycznego uzyskania klauzuli.

W piśmie z 6 czerwca 2014 r. skarżący wskazał, że otrzymał postanowienie Sadu Rejonowego o nadaniu klauzuli wykonalności, bezprzedmiotowe jest więc żądanie skargi wydania Sądowi Rejonowemu stosownych zaleceń rozpoznania wniosku. Poza tym podtrzymał swoje pozostałe twierdzenia i zarzuty. Podkreślił, że wniósł skargę w toku postępowania, zatem winna zostać merytorycznie rozpoznana. Tym bardziej, że ma, obok funkcji prewencyjnej, także kompensacyjną. Wskazał, że odpis postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności został wysłany do niego z miesięczną zwłoką. Obciąża to organizacyjnie Sąd Rejonowy. W przypadku spraw egzekucyjnych ważne jest sprawne i szybkie doręczenie wierzycielowi tytułu wykonawczego, warunkujące skuteczność postępowania egzekucyjnego.

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

21 lutego 2014 r. wpłynął do Sądu Rejonowego (...)w P.wniosek M. I. (1) o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu w postaci prawomocnego wyroku (...)Sądu Administracyjnego z 13 listopada 2013 r. sygn. akt II SA/Po (...)w zakresie punktu II i doręczenie mu tytułu wykonawczego. Akta przedłożono Sędziemu 28 lutego 2014 r. 3 marca 2014 r. wnioskodawca złożył pismo, w którym wskazał swój numer PESEL. Akta przedłożono Sędziemu 4 marca 2014 r. Postanowieniem z 25 marca 2014 r. Sąd Rejonowy (...)w P.nadał klauzulę wykonalności zgodnie z wnioskiem M. I. (1). W tej samej dacie Sędzia zarządził doręczenie M. I. (1) odpis postanowienia z uzasadnieniem wraz z tytułem egzekucyjnym z wypisem sentencji postanowienia i pieczęcią klauzuli po podpisaniu, odpisem postanowienia i pouczeniem o zażaleniu w trybie art. 795 par. 2 kpc oraz odpisem wniosku z załącznikami w celu przekazania organowi egzekucyjnemu celem doręczenia dłużnikowi. Zarządzenie przedłożono do wykonania 27 marca 2014 r. Wykonane zostało 29 kwietnia 2014 r., wysłano przesyłkę do wnioskodawcy 30 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Skarga okazała się zasadna.

Rozpoznając skargę wniesioną w trybie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843 ze zm.) Sąd związany jest zakresem zaskarżenia i bada wyłącznie sprawność postępowania w okresie, którego dotyczą zarzuty skarżącego. M. I. (1) upatruje przewlekłości postępowania w sprawie I Co (...) od dnia, w którym zakończył się termin trzydniowy na rozpoznanie jego wniosku, liczony od 3 marca 2014 r., to jest od dnia wskazania przez wnioskodawcę swojego numeru PESEL. Ocenie poddany zostanie więc okres od 3 marca 2014 r. do dnia wykonania zarządzenia Sędziego z 25 marca 2014 r.

Określając pojęcie przewlekłego prowadzenia sprawy sądowej ustawodawca wskazał w art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, iż przesłanką ta zachodzi w sytuacji, w której postępowanie trwa dłużej, niż jest to konieczne dla wyjaśnienia wszelkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia.

Zgodnie z art. 2 ust. 2 cytowanej ustawy stwierdzając, czy doszło do nieuzasadnionej przewlekłości postępowania należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podejmowanych przez sąd na kolejnych etapach postępowania. Dokonując takiej analizy zważyć trzeba na charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie rozstrzygnięcia dla skarżącego oraz zachowanie się stron procesowych. Trzeba mieć też na uwadze okoliczność, iż o naruszeniu prawa strony do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie decyduje nie tylko sam upływ czasu, ale nieuzasadnione przewleknięcie procedury przez organ ją prowadzący. Ustalenie zatem zaistnienia

przewlekłości nie jest zależne jedynie od upływu czasu i subiektywnych odczuć skarżącego, a jest wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z przepisami przewidującymi prowadzenie określonych procedur. Jedynie nadmierne odstępstwa od czasu koniecznego w wykonania określonych czynności sądowych mogą być uznawane za tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki (tak postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 11 maja 2005r., II S 26/05, LEX 151808).

Ponadto podkreślić należy, że przy rozpoznaniu skargi na przewlekłość postępowania niedopuszczalna jest merytoryczna ocena rozstrzygnięć sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2005.07.08 wydane w sprawie o sygn. akt III SPP 119/05 a publ. w OSNP 2006/9-10/166).

W niniejszej sprawie wystąpiła nieuzasadniona przewlekłość postępowania toczącego się przed Sądem Rejonowym (...)w P.w sprawie I Co (...).

Zgodnie z art.781¹ kpc wniosek o nadanie klauzuli wykonalności sąd rozpoznaje niezwłocznie, nie później, niż w terminie 3 dni od dnia jego złożenia. Jest to co prawda termin instrukcyjny, ale to nie oznacza, że przy braku uzasadnionych przeszkód nie powinien być dotrzymywany. Termin jest krótki, ale wnioski o nadanie klauzuli wykonalności z reguły ograniczają się do badania jednego bądź kilku dokumentów pod względem formalnym. Niewielkie odstępstwo od zachowania terminu 3-dniowego może być uzasadnione jedynie wyjątkowo, na przykład w tych przypadkach, gdy Sąd ma obowiązek podjęcia określonych dodatkowych czynności, w szczególności związanych z badaniem zakresu egzekucji. W niniejszej sprawie nie ma to miejsca, bo rozpoznanie wniosku ogranicza się do oceny treści wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego i nie mamy do czynienia z potrzebą badania zakresu egzekucji.

Od 3 marca 2014 r. Sąd Rejonowy dysponował także numerem PESEL, a więc wszystkimi dokumentami i informacjami potrzebnymi do rozpoznania wniosku. Rozpoznanie nastąpiło 25 marca 2014 r. Opóźnienie wynosi 19 dni i samo w sobie mogłoby nie stanowić nieuzasadnionej zwłoki w rozpoznaniu sprawy w rozumieniu ustawy z 17 czerwca 2004 r. Samo wydanie postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności nie wyczerpywało jednak czynności potrzebnych do wdrożenia przez wierzyciela egzekucji. Konieczne było wykonanie zarządzenia Sędziego z 25 marca 2014 r. Zostało ono wykonane dopiero 29 kwietnia 2014 r., a wysłanie dokumentów wierzycielowi nastąpiło 30 kwietnia 2014 r. Zarządzenie winno być wykonane niezwłocznie, nie dalej, niż w terminie 3 dni, włącznie z wysłaniem dokumentów wierzycielowi. Zatem od 29 marca do 30 kwietnia 2014 r. wystąpiło nieuzasadnione opóźnienie wynoszące 32 dni. Łącznie opóźnienie wyniosło 51 dni. Nie może być zatem uznane za niewielkie, zważywszy, że dotyczyło prostej czynności nadania klauzuli i prostych, rutynowych czynności sekretarskich. Z drugiej strony niezwłoczne rozpoznanie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności jest dla wierzyciela istotne, bo pozwala mu na szybkie i sprawne wyegzekwowanie roszczenia. Każda zwłoka w rozpoznaniu wniosku może powodować dla wierzyciela negatywne skutki w postaci usunięcia przez dłużnika majątku zdatnego do egzekucji. Co prawda dłużnikiem w tej sprawie jest Rektor (...) im. A. M. w P., a kwota wierzytelności wynosi 200 zł, więc trudno uznać, że wierzycielowi groziła nieskuteczna egzekucja. Może to jednak wpływać jedynie na wysokość odpowiedniej sumy pieniężnej, a nie na zasadę niezwłocznego rozpoznania wniosku o nadanie klauzuli wykonalności.

Obciążenie pracą sędziego, a szczególnie jego dodatkowe obowiązki mogłyby usprawiedliwiać jedynie niewielką zwłokę w rozpoznaniu wniosku o nadanie klauzuli wykonalności. Gdyby bowiem obciążenie pracą i dodatkowe obowiązki uniemożliwiały rozpoznawanie wniosków klauzulowych w rozsądnym terminie, należałoby podjąć niezwłocznie działania organizacyjne celem przyspieszenia rozpoznawania tych wniosków. Tych jednak nie wykazano.

Przyczyny wskazane przez Prezesa Sądu Rejonowego (...) w P., a odnoszące się do opóźnienia w wykonaniu zarządzenia z 25 marca 2014 r., nie przekonują. Naruszenie prawa do osądzenia sprawy bez zbędnej zwłoki zachodzi nie tylko w razie indywidualnej sytuacji opieszałości działań sędziego czy jego sekretariatu, ale i wskutek wadliwej organizacji pracy (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 1.10.2008r. w sprawie II S 6/08 KZS 2008/11/70, publik. LEX 484831). Skarb Państwa - Sąd Rejonowy (...) w P.ponosi winę organizacyjną za działania i zaniechania osób odpowiedzialnych za sprawny przebieg postępowania, gdyż jego obowiązkiem jest zapewnienie możliwości wykonania przez te osoby obowiązków związanych z nadaniem sprawom biegu bez zbędnej zwłoki. Liczba spraw w

decernacie, niewystarczająca obsada sędziów orzekających czy ich dodatkowe obowiązki i korzystanie z urlopów oraz przede wszystkim brak właściwej organizacji pracy sekretariatu pozwalający na niezwłoczne wykonywanie zarządzeń sędziego nie usprawiedliwiają wobec strony postępowania prawie dwumiesięcznej przewlekłości w rozpoznaniu wniosku, który co do zasady winien być rozpoznany w terminie 3 dni. Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z 16.01.2006r. w sprawie III SPP 154/05 publik. OSNP 2006/21-22/342, że „wzrost liczby spraw określonej kategorii, który powoduje niemożność ich rozpoznania w rozsądnym terminie w konkretnym sądzie, nie usprawiedliwia władz państwowych, jeżeli nie ma charakteru nagłego, nieprzewidywalnego i przejściowego, a nie zostały podjęte przedsięwzięcia (legislacyjne, organizacyjne, finansowe), które pozwoliłyby na rozpoznanie spraw bez nieuzasadnionej zwłoki”. W niniejszej sprawie szczególnie brak wykonania zarządzenia z 25 marca 2014 r. w terminie 3 dni jest niezrozumiałe. Nie zapewniono zastępstwa do wykonywania najpilniejszych czynności, a taką jest nadawanie klauzuli wykonalności. Nieobecność sekretarza sądowego była krótka, bo trwała od 28 marca do 2 kwietnia 2014 r. Nie wykazano, że sytuacja opisana w odpowiedzi na skargę miała charakter nagły i nieprzewidywalny oraz, że podjęto stosowane środki, by uniknąć w przyszłości przewlekłości postępowania.

Skarb Państwa powinien podejmować takie działania, które skutecznie eliminują przyczyny przewlekłości. Kwestie techniczno-organizacyjne nie powinny ujemnie rzutować na prawo strony do rozpoznania danej sprawy w rozsądnym terminie. Pokreślić należy, że Rzeczpospolita Polska ma, wynikający z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.), obowiązek organizowania systemu jurysdykcyjnego w taki sposób, aby właściwe sądy mogły podołać rozstrzygnięciu spraw sądowych w rozsądnych terminach (por. postanowienie SN z 8 marca 2005 r., III SPP 34/05, OSNP 2005 nr 20, poz. 327). Państwo działając przez swoje organy ma obowiązek takiego zorganizowania pracy sędziów i sekretarzy sądowych, aby sprawy były rozpoznawane bez zbędnej i nieuzasadnionej zwłoki, a odstępstwa od tej zasady nie powinny być nadmierne.

W związku z powyższym złożona przez M. I. (2) skarga okazała się zasadna, a więc w oparciu o treść art. 12 ust.2 ustawy orzeczono jak w punkcie 1. postanowienia.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy uwzględniając skargę sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2.000 złotych do 20.000 złotych.

Ustawodawca nie przesądził, jaki charakter prawny ma „odpowiednia suma pieniężna” przewidziana w art. 12 ust. 4. W literaturze podnosi się, że kwota pieniężna, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy, nie ma charakteru odszkodowania za szkody, jakie ewentualnie podmiot poniósł w związku z przewlekłością postępowania (M. Krakowiak, Skarga o stwierdzenie przewlekłości...). Niekiedy przyjmuje się, że kwotę tę "należy traktować tak jak specyficzną postać zadośćuczynienia, przyznawanego wyłącznie w orzeczeniu kończącym postępowanie wywołane skargą na przewlekłość postępowania sądowego" (tak też M. Romańska, Skarga na przewlekłość...). W piśmiennictwie można spotkać także tezę, że "odpowiednia suma pieniężna" z art. 12 ust. 4 ustawy stanowi w istocie nowe pojęcie, zupełnie nieprzystające do znanych polskiemu kodeksowi cywilnemu pojęć "odszkodowanie" i "zadośćuczynienie". Z tego też względu upatruje się, że możliwość zasądzenia "odpowiedniej sumy pieniężnej" stanowi „odrębną” instytucję, znaną wyłącznie omawianej ustawie (A. Góra - Błaszczkowska, Skarga na naruszenie prawa strony...). Przyjmuje się też, że suma pieniężna przyznana od Skarbu Państwa stanowi jedynie rekompensatę za naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki i nie stanowi naprawienia szkody (M. Zbrojewska, Skarga na przewlekłość...). Wskazuje się wreszcie, że jest to surogat zadośćuczynienia za krzywdy wywołane przewlekłością postępowania (D. Szumiło-Kulczycka, Skarga na naruszenie prawa strony...). Podobny pogląd wyraziła K. Gonera, wskazując, że żądanie zasądzenia określonej kwoty pieniężnej "jest zbliżone charakterem i funkcją do roszczenia o zadośćuczynienia przewidzianego w art. 445 § 1 k.c." (K. Gonera, Przewlekłość postępowania w sprawach cywilnych, Przegląd Sądowy 2005, nr 11-12, s. 35). Wypada też wspomnieć, że możliwość zasądzenia „słusznego zadośćuczynienia” przewiduje art. 41 konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Za traktowaniem odpowiedniej sumy pieniężnej jako zadośćuczynienie opowiedział się także Sąd Apelacyjny we Wrocławiu (postanowienie z dnia 24 czerwca 2005 r., II S 13/05, OSA 2005, z. 10, poz. 72). Należy także odwołać się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu który brał pod uwagę następujące

okoliczności: cierpienie, frustrację, stres, rozczarowanie, zasady sprawiedliwości, naturę postępowania, zmartwienie, szkodę moralną, rozpacz, strapienie i zawód, obawę i troskę. Wydaje się zatem, że najbardziej przekonujący jest pogląd o traktowaniu „odpowiedniej sumy pieniężnej” z art. 12 ust. 4 ustawy jako specyficznej formy zadośćuczynienia, która musiałaby być brana pod uwagę przez sąd w razie wytoczenia przez skarżącego powództwa o zadośćuczynienie przeciwko Skarbowi Państwa na zasadach ogólnych. Odpowiednia suma pieniężna obejmuje - jak się wydaje - niewymierne straty moralne i ujemne dolegliwości związane z przeciągającym się postępowaniem sądowym czy egzekucyjnym. Wysokość przyznanej sumy pieniężnej odpowiadać musi okolicznościom faktycznym i prawnym sprawy. Suma ta uwzględniać więc musi takie okoliczności, jak: czas trwania przewlekłości, przyczyny przewlekłości oraz wpływ strony na jej powstanie, charakter postępowania, w którym stwierdzono przewlekłość. Miarkowanie sumy pieniężnej i jej wskazanie powinno być uwzględnione w uzasadnieniu i zrozumiałe dla strony.

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy uwzględnił łączny czas trwania przewlekłości postępowania wynoszący 51 dni. Sprawa dotyczy nadania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, jest więc istotna dla wierzyciela z punktu widzenia możliwości szybkiego wyegzekwowania jego roszczenia. Sąd Okręgowy miał na uwadze, że art. 781¹ kpc przewiduje termin 3 dni na rozpoznanie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności. Sąd Rejonowy (...) w P.winion kierować się instrukcyjnym terminem z art. 781¹ kpc i baczyć, aby jego przekroczenie nie było nadmierne. W tym przypadku jednak temu nie sprostał.

Sąd Okręgowy stwierdzając przewlekłość postępowania był zobligowany, wobec złożonego żądania, do przyznania kwoty zadośćuczynienia i to nie niższej, niż 2.000 zł. Sąd Okręgowy dostrzega, że kwota ta jest dziesięciokrotnie wyższa od kwoty egzekwowanej na podstawie wyroku WSA. Polski ustawodawca zdecydował jednak, że kwota 2.000 zł jest minimalnym zadośćuczynieniem za przewlekłość każdego postępowania.

Nie było potrzeby zalecenia Sądowi Rejonowemu podjęcia czynności w trybie art.12 ust.3 ustawy z 17 czerwca 2004 r., bowiem wszystkie potrzebne czynności zostały wykonane. Podobne zapatrywanie wyraził skarżący w piśmie z 6 czerwca 2014 r.

Stosowanie do przepisu art. 17 ust. 3 ustawy Sąd Okręgowy nakazał zwrócić skarżącemu uiszczoną opłatę od skargi.

/-/ M. Miczke/-/M. Radomska - Stęplewska/-/A. Czarnecka